

Forsendur kjarasamninga á almennum vinnumarkaði árið 2004 hafa ekki staðist

Við gerð kjarasamninga á almennum vinnumarkaði árið 2004 var miðað við að verðbólga þróaðist í samræmi við verðbólguþétt Seðlabanka Íslands og að kostnaðarhækkunarir þeirra kjarasamninga yrðu almennt stefnumarkandi fyrir aðra samninga á vinnumarkaði. Tvisvar á samningstímanum, í nóvember árin 2005 og 2006, skyldi svokölluð forsendunefnd, skipuð af Alþýðusambandi Íslands (ASÍ) og Samtökum atvinnulífsins (SA), meta hvort þessar forsendur hafi staðist. Kæmist nefndin að þeirri niðurstöðu að forsendur væru brostnar gætu aðilar annaðhvort samið um launaliðinn á ný eða sagt samningum upp.

Í nóvember 2005 var það sameiginlegt mat forsendunefndar ASÍ og SA að samningsforsendur hefðu ekki staðist og var samið um breytingar á launalið samninganna.¹

Síðan í nóvember sl. hafa bæði verðlagsþróun og launabreytingar annarra hópa verið umfram forsendur kjarasamninga. SA lagði því fram formlega hugmynd að breytingu á launum 2. júní sl. með það fyrir augum að koma í veg fyrir óvissu fram í nóvember um niðurstöður fyrirsjáanlegrar endurskoðunar og mögulega uppsögn kjarasamninga í aðdraganda alþingiskosninga. Aðilar náðu samkomulagi hinn 22. júní.

Tvíþætt markmið ...

Meginmarkmið með samkomulaginu nú er að „breyta væntingum um verðbólgu á árinu 2007 þannig að á síðari hluta ársins verði verðbólga komin í takt við 2,5% verðbólguviðmið kjarasamninga og verðbólguþétt Seðlabanka Íslands“.² Sett eru fram viðmið fyrir hámarkshækkun vísitölu neysluverðs m.v. þriggja mánaða hækkun (sjá töflu). Samkvæmt þeim forsendum yrði ársþéttur vísitölu á síðasta fjórðungi ársins 2007 um 3,5% og því nokkuð yfir 2,5% verðbólguþétt Seðlabanka Íslands.³ Hins vegar yrði þriggja mánaða hækkun vísitölu neysluverðs á ársgrundvelli um 2,5% á seinni hluta ársins að mati ASÍ og SA.

Hitt markmið samkomulagsins er að „draga úr því misvægi sem orðið hefur á launatöxtum í kjarasamningum aðila og hliðstæðum samningum opinberra aðila“ og var gert tvíþætt samkomulag í því skini.

Markmið ASÍ og SA um verðbólguþróun (%)

	<i>Þriggja mánaða hækkun vísitölu neysluverðs verði undir</i>	<i>Þriggja mánaða breyting á ársgrundvelli</i>	<i>Breyting frá sama ársfjórðungi árið áður</i>
3. ársfjórðungur 2006	3,7	15,6	10,0
4. ársfjórðungur 2006	2,9	12,1	11,7
1. ársfjórðungur 2007	1,2	4,9	11,8
2. ársfjórðungur 2007	1,0	4,1	9,1
3. ársfjórðungur 2007	0,7	2,8	5,9
4. ársfjórðungur 2007	0,6	2,4	3,5

1. Sjá nánari umfjöllun á bls. 106 í *Peningamállum* 2005/4.

2. Markmið ASÍ og SA um hjöðnun verðbólgu og samstarf aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda vegna samkomulags 22. júní 2006. Tekið af heimasíðum ASÍ (www.asi.is) og SA (www.sa.is) 22. júní 2006.

3. Verðbólguþéttmið er skilgreint í samkomulagi forsætisráðherra og bankastjórnar Seðlabanka Íslands um verðbólguþéttmið og breytta gengisstefnu frá 27. mars 2001. Þar segir: „Seðlabankinn mun stefna að því að árleg verðbólga, reiknuð sem hækkun vísitölu neysluverðs á 12 mánuðum, verði að jafnaði sem næst 2½%“.

Rammagrein VI-1

Endurskoðun kjarasamninga

... og tvíþætt samkomulag

Samkomulag ASÍ og SA er tvíþætt. Í fyrsta lagi er gert samkomulag milli forsendunefndar ASÍ og SA vegna endurskoðunar kjarasamninga um launaþróunartryggingu sem tryggja á starfsmanni að lágmarki 5,5% launahækkun undangengið ár. Hafi launahækkun starfsmanns verið minni skulu laun hans hækka um mismuninn á 5,5% og þeirri launahækkun sem hann hefur fengið.

Líklegt er að flestir starfsmenn á almennum vinnumarkaði hafi fengið a.m.k. 4-5% umsamda launahækkun sl. ár. Umsamin laun samkvæmt kjarasamningum á almennum vinnumarkaði hækkuðu 1. janúar sl. um a.m.k. 2,5%. Til viðbótar kom sérstök hækkun vegna breytinga á launatöflum sem metin var sem 1% kostnaðarauki. Þessu til viðbótar kom 26 þ.kr. eingreiðsla í desember 2005 sem samið var um við endurskoðun kjarasamninga í nóvember sl. Jafngildir eingreiðslan u.þ.b. 0,65% viðbótarhækkun launa á mánuði. Launaþróunartryggingin ein og sér hefur því líklega ekki í för með sér mikinn kostnað fyrir atvinnurekendur en hann gæti verið töluvert mismunandi milli fyrirtækja. Með samkomulagi forsendunefndar er jafnframt tryggt að kjarasamningar á samningssviði aðila haldi út samningstímann, þ.e. út árið 2007.

ASÍ og SA, ásamt landssamtökum þess, gerðu í öðru lagi samning um 15 þ.kr. taxtaviðauka sem bætist við alla mánaðarlaunataxta frá og með 1. júlí. Samningsaðilar áætla að hækkunin nemi um 8% fyrir meðallaun á samningssviði þeirra. Ekki er gert ráð fyrir að launakostnaður hækki sem þessu nemur þar sem í þeim tilfellum sem laun starfsmanns eru hærri en taxtinn eiga greiðslur umfram taxta að lækka um jafnháa fjárhæð og nemur taxtaviðaukanum. Einnig var samið um hækkun lágmarkstekna fyrir fullt starf úr 108 þ.kr. í 125 þ.kr., eða um tæp 16%, á samningstímanum.

Opinberir starfsmenn fá sjálfkrafa launaþróunartrygginguna

Í kjarasamningum flestra opinberra starfsmanna er við það miðað að samningarnir breytist í samræmi við niðurstöður forsendunefndar ASÍ og SA. Þetta þýðir að 5,5% launaþróunartryggingin bætist sjálfkrafa við þessa samninga. Taxtaviðaukinn og hækkun lágmarkstekna fyrir fullt starf er hins vegar ekki hluti af niðurstöðum forsendunefndar ASÍ og SA heldur sjálfstæð viðbót við samning þeirra og færast því ekki sjálfkrafa yfir í samninga sem taka mið af ákvörðunum hennar.

Aðkoma ríkisstjórnarinnar að samkomulaginu

Ríkisstjórnin greiddi fyrir samkomulagi ASÍ og SA með eftirfarandi aðgerðum:⁴

1. Í stað 2% lækkunar tekjuskattshlutfalls 2007 kemur 1% lækkun og persónuafsláttur hækkar um 8,3% til viðbótar 2,25% hækkun sem áður var ákveðin. Skattleysismörk hækka því um 14% um næstu áramót í stað 8%. Auk þess verða skattleysismörk verðtryggð með vísitölu neysluverðs. Kostnaður vegna breytinganna næstu áramót er óverulegur þar sem horfið er frá 1% af boðaðri 2% lækkun tekjuskatts, en verðtrygging skattleysismarkna gæti skert tekjur ríkissjóðs um 2 ma.kr. á árinu 2008.
2. Lög um vaxtabætur verða endurskoðuð ef bætur skerðast verulega vegna hækkunar fasteignaverðs. Óvíst er hvort þetta leiðir til kostnaðar umfram fjárlög, því að fasteignaverð hækkaði hvað mest eftir að forsendur fjárlaga voru festar.

4. Ríkisstjórnin lýsti sig jafnframt fylgjandi markmiði ASÍ og SA um hjöðnun verðbólgu á árinu 2007 og mun hafa náð samstarf til að „tryggja þær efnahagslegu forsendur sem liggja til grundvallar samkomulagi þeirra, sérstaklega hvað varðar verðlag“. Tekið af heimasíðu forsætisráðuneytisins (www.forsaetisraduneyti.is) 22. júní 2006.

3. Barnabætur verða greiddar til 18 ára aldurs í stað 16 ára og má áætla að þetta hafi í för með sér 600-700 m.kr. kostnaðarauka á ári.
4. Framlög til fullorðins- og starfsmenntamála verða aukin um 120 m.kr. á ári.
5. Ríkisstjórnin boðar samstarf við aðila vinnumarkaðarins um mál-efni útlendinga á vinnumarkaði og svarta atvinnustarfsemi.
6. Atvinnuleysisbætur hækka um 15 þ.kr. á mánuði frá og með 1. júlí, eða um rúm 18%, og verða tæplega 114 þ.kr. Jafnframt verður hámarksfjárhæð tekjutengdra atvinnuleysisbóta hækkuð úr 180 þ.kr í 185 þ.kr. Kostnaður miðað við núverandi atvinnuleysisstig er áætlaður um 350 m.kr. á ári. Hann gæti hins vegar orðið nokkru meiri fari atvinnuleysi að aukast í takt við spár Seðlabankans og annarra.